

УДК 94 (477) «1905/1912»
ГУЛА Р.В.

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» У РЕДАКЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ГАЗЕТИ «КИЄВЛЯНИН» у 1905–1912 рр.

У статті проаналізовано роль газети «Києвлянин» у пропаганді охоронної ідеології та її ключового аспекту – монархізму. Дана характеристика особливостей редакторської діяльності Д. Піхна та В. Шульгіна. Розкриті головні напрями видавничої політики з національного питання та взаємовідносин з українським суспільно-політичним рухом. Розглянуто основні аспекти критики українофільського та національно-демократичного руху в роки Першої російської революції та періоду реакції щодо місця українського народу в офіційній історичній науці у виданні «Києвлянин». Показано ставлення монархічної преси до спроби впровадження української мови в систему початкової та вищої освіти.

Ключові слова: суспільно-політичний рух в Україні, національне питання, охоронна ідеологія, «Києвлянин».

Постановка проблеми. З часу проголошення незалежності України розпочався новий етап теоретичного переосмислення місця та ролі суспільно-політичних рухів національно-демократичної спрямованості в їх зародженні, розвитку та впливу на громадське життя на українських теренах. Різне, навіть антагоністичне сприйняття історичних подій та постатей минулого, формують досить еkleктичну уяву про фундаментальні основи як української національно-ідеї, так і домінуючої монархічної ідеології. На цей час відсутність збалансованого підходу до трактування ролі та місця періодичної преси різних політичних таборів створює *проблему* комплексу подолання внутрішніх суперечностей, які визначають різні підходи до оцінки

Гула Руслан Володимирович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри гуманітарних наук, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Гула Р.В., 2014

історичного минулого та перспектив обрання вектора стратегічного бачення національно-патріотичного виховання українського суспільства.

Актуальність визначення основної ідеї національно-патріотичного виховання в Україні впродовж майже двадцяти років займає значне місце у наукових дослідженнях історико-філософського напрямку. Принципи формування національної патріотичної ідеології ґрунтуються на віковичних традиціях суспільства. Особливо важливим є період 1905–1912 рр. як визначний етап практичної реалізації організаційного оформлення національно-демократичного руху в Україні, формування основ української національної ідеї та механізму пропагандистського впливу на свідомість суспільства за допомогою україномовних засобів масової інформації у світоглядній протидії з монархічною пресою.

Стан дослідження проблеми. В останні десятиріччя особлива увага російської та української історіографій звернена на дослідження особливостей функціонування монархічної ідеології та українського національно-демократичного руху. Відсутність ідеологічного тиску, вільний доступ до архівів, бажання вітчизняних науковців переосмислити проблемні моменти історії призвели до появи великої кількості як загальних, так і спеціальних досліджень, предметом яких була періодична преса, у тому числі дореволюційна. Значний внесок у розробку даної теми внесли дослідники В. Бабенко, А. Волобуєва, В. Гутковський, А. Заводовський, Р. Загорулько, К. Касаткін, І. Крупський, І. Михайлин, О. Мукомел, М. Палієнко, Ю. Половинчак, В. Різун, М. Романюк, Н. Сидоренко, О. Сидоренко, І. Старовойтенко, М. Тимошик, П. Федоришин, Н. Фіголь, В. Шкляр, О. Шкільна та ін.

Метою статті автор визначає висвітлення особливостей основних напрямів видавничої політики газети «Киевлянин» з національного питання та взаємовідносин з українським суспільно-політичним рухом.

Провідне місце серед правих видань Києва займала літературна і політична газета Південно-Західного краю

«Києвлянин», яка вийшла у світ у 1864 р. Ініціатором появи часопису була місцева адміністрація, яка вбачала його головне завдання у «відстоюванні державних інтересів у краї, підтриманні тут російського духу та інтересів російського народу» [16, с.7]. Спочатку видання отримувало фінансову допомогу від уряду. Першим видавцем і редактором «Києвлянина» став професор Імператорського університету святого Володимира історик В. Шульгін (1822–1878). У наступні роки редакторами часопису були О. Андріяшев, М. Ващенко-Захарченко, Л. Могилевська, Д. Піхно, К. Смаковський, В. Шульгін (син першого видавця) та ін. До 1879 р. видання виходило тричі на тиждень, потім – щоденно. Серед провідних співробітників газети у різні роки були: О. Волинець, І. Олександровський, А. Савенко, М. Тальберг, М. Тихомиров, Т. Флоринський, В. Шульгін, С. Щоголев та ін. У звіті Київського тимчасового комітету в справах друку за 1907 р. зазначено, що газета мала наклад 14000–15000 примірників [31, с.115]. Перервана в січні 1918 р. видавнича діяльність «Києвлянина» відновилася після взяття Києва збройними силами Півдня Росії в серпні–грудні 1919 р. Видавався «Києвлянин» до кінця 1919 р.

У зазначений період аналізу газети значний вплив на її формування мав В.В. Шульгін. Особистість Василя Віталійовича Шульгіна (1(13).01.1878, м. Київ – 15.02.1976, м. Володимир), його життєвий шлях характеризувалися надзвичайною суперечливістю та багатогранністю. Завзятий поборник монархізму, він наприкінці життя став на шлях співробітництва з радянською владою та навіть був запрошений як гість на XXII з'їзд КПРС; антисеміт, що написав одну з найбільш різких книг про єврейство «Что нам в них не нравится», у «процесі М. Бейліса» послідовно захищав обвинувачуваного єврея, що закінчилося для В. Шульгіна судовим процесом; усупереч своїм стійким монархічним переконанням, за парадоксальним збігом обставин 2 березня 1917 р. разом з із О. Гучковим і військовим командуванням фронтів висунув Миколі II вимогу Державної думи про зречення від престолу; обстоюючи відродження монархії, став одним із творців

Добровольчої армії М. Алексеєва й Збройних сил Півдня Росії А. Денікіна, ідеологічна база якої ґрунтувалася на еклектичній суміші ідей переважно республікансько-демократичного напрямку. В. Шульгін був блискучим публіцистом, автором книг «Дни» (1925), «1920-й год» (1927), «Три столиць» (1927), «Что нам в них не нравится» (1929) та ін.

Після закінчення громадянської війни – емігрант; у 1937 р. відмовився від політичної діяльності. У 1944 р. арештований в Югославії, перепроваджений у СРСР і засуджений до тюремного ув'язнення. У 1956 р. – звільнений [17].

У житті В. Шульгіна особливе місце займала редакторська і видавнича діяльність в газеті «Киевлянин». Під його керівництвом видання набуває переважно суспільно-політичного звучання, у газеті широко друкуються публіцистичні статті авторів монархічної спрямованості.

Відмінності у видавничій діяльності «Киевлянина» пов'язані з особистим ставленням Д. Піхна та В. Шульгіна до самодержавства. Якщо в оцінці самодержавства з боку Д. Піхна переважав скоріше раціональний, прагматичний підхід, то, за висловом А. Денікіна, швидше за все «для Шульгіна і його однодумців монархізм був не формою державного ладу, а релігією» [8], тобто домінувало більш емоційне начало.

Особисте ставлення В. Шульгіна до «українського питання» характеризувалося стійкою тенденцією до заперечення будь-яких форм автономії виходячи із монархічного постулату органічної єдності великоруського, малоруського та білоруського народів як народу російського. Особливістю поглядів В. Шульгіна на «українське питання» було визнання малоруського народу єдиним справжнім носієм російських етнокультурних констант. «Якщо є взагалі ...руське плем'я, то основна його частина, його ядро, це населення, яке згуртувалося навколо Києва, як свого центру» [32]. Таким чином, на думку В. Шульгіна, «ніколи, ні в яку епоху українська держава не існувала», а «землі, які зараз зараховують у знову сформовану українську державу, завжди ...вважали себе російськими,

причому у давній період називалися просто Руссю, а пізніше – Малою Руссю» [27, с.30]. Основний зміст «українського питання», за В. Шульгіним полягає в тому, що «українське питання – це суперечка південців між собою, із яких одні бажають залишатися руськими, котрими були від віку..., а інші бажають, наплювавши в очі батькові та матері, відступитися від національності своїх предків» [26, с.353]. Погляди В. Шульгіна знайшли своє повне відображення у редакторській політиці видання у 1905–1912 рр.

Девізом видання, покликаним визначити ставлення правих кіл суспільства до Південно-Західного краю, стали слова: «Краї цей – російський, російський, російський!» [15, с.267]. Вважаючи Україну (за класифікацією «Києвлянина» Південно-Західним краєм) безумовно частиною Російської імперії та не відносячи її до національних околиць, виходячи із постулату ідеології монархізму про єдність російського, малоросійського та білоруського народів, «Києвлянин» з надзвичайним здивуванням відреагував на перший вияв того, що він назвав «якісь українські інтереси» [4].

Під поняттям «українофільський рух» видання розуміло більшою мірою культурно-просвітницьку діяльність української інтелігенції. Завдання українофільства в 60-х роках ХІХ ст. сформулював М. Драгоманов: «Український народ з його національністю не може складати виняток, ось чому і для нього повинен бути час відродження». Тому у 1860 р. «з досить великою силою виявився напрям, який потім у нас був названий «українофільством», де основною метою було прагнення до вивчення минулого та народності України і бажання відобразити українське життя українською мовою» [10, с.447].

Цей період «сентиментальних українофілів» [28] закінчився на початку першої російської революції, коли, попри вимоги українофілів щодо мови, культури, освіти дедалі виразніше стали лунати політичні мотиви, тобто відбувся перехід у нову якість – «новітні українці». Хоча слід зазначити, що у термінології цього руху у статтях

видання відбувалася відповідна плутанина. «Українофільство» й «українство» у статтях видання часто трактувалися як тотожні поняття.

Упродовж 1905–1912 рр. «Киевлянин» основними напрямками критики «українофільства» та «українства» обрав: обґрунтування історичної неспроможності існування українського народу, що має свої національні особливості розвитку; боротьбу зі спробами впровадження української мови і культури в освітній сфері в будь-яких формах; доведення теоретичної необґрунтованості політичних програм партій і рухів українофільської спрямованості.

У першому десятиріччі ХХ ст. зі зростанням національної самосвідомості, передусім самосвідомості польського народу, і претензій останнього на незалежний національно-державний устрій та терени України, знову постає питання про історичну належність Південно-Західного краю. «Що таке Південно-Західний край? Це російський край чи польський?... Історія на це питання дає відповідь: це край споконвічно докорінно російський» [11, с.2]. З цим твердженням, однак, були не згодні поляки. Член польського Сейму граф Ростворовський відверто казав: «Ми не можемо відмовитися від Малоросії, бо ми дуже багато вклали в неї роботи... велика частина нашої історії розгорталася саме в Малоросії» [5]. О. Волинець у статті «Польський визвольний рух» прогнозував, що «автономія... закладена в царстві Польському повинна поступово залучити в свій склад Литву, Білорусію, Малоросію» [5]. Основою польських домагань була відома теорія Духінського про спільність походження українців і поляків та відмінність щодо походження великоросів.

Характерно, що «Киевлянин» у суперечці про історичну належність Південно-Західного краю ніколи не розглядав тезу про те, що цей край український, і лише у 1905 р. після активної пропагандистської роботи української преси видання стало цілеспрямовано боротися зі спробами «автономії» України. Основою для цього була теорія єдності російського народу. «З найдавніших часів російський народ був єдиним. Єдиним він виступив і на арену історії» [21], – писав А. Савенко у 1909 р.

Т. Флоринський в одній зі своїх статей, надрукованих на сторінках «Киевлянина», зазначав: «Всім давно відомо, що ніякого українського народу, як самобутньої слов'янської особини, не існує, а існує єдиний російський народ, представлений трьома етнографічними різновидами: великоросійським, білоруським та малоросійським. Відомо також, що представники усіх трьох російських народностей на усьому протязі великої території, яку вони займають як у Європейській Росії, так і в Азії та Австро-Угорщині, називають себе росіянами, а мову свою лише російською» [29].

Однак ці твердження «Киевлянина» активно заперечувала українська преса. Наприклад «Рада», критикуючи підходи офіційної історичної науки до історії України, наголошувала: «В офіційну схему російської історії... включено українську історію у вигляді відрубаних шматків потрібних для прояснення історії Російської держави... В результаті історія наша являє собою якийсь шматок, який виступає на сцену, на думку одних у чотирнадцятому – п'ятнадцятому, а інших – шістнадцятому – сімнадцятому століттях» [7].

Заочна полеміка «Киевлянина» й українофілів щодо питання про «самобутній український народ» відрізнялася жорсткістю оцінок історичних подій і постатей. Передусім, це звичайно, оцінка Переяславської Ради й особистості Б. Хмельницького. Якщо «Киевлянин» наполягає, що «нас хохлів, ніхто не підкоряв Москві, самі добровільно пішли в усвідомленні величі великого союзу з російським народом», що «гетьман Хмельницький дивився на себе і на своїх як істинно носіїв російських засад» [29], то Д. Дорошенко оцінює роль Хмельницького як постаті, яка обрала «єдиний шлях потонути в московському морі, втратити своє національне обличчя під натиском його державно-централістичної сили» [9].

Однозначно негативно оцінював «Киевлянин» особистість І. Мазепи. А. Савенко зазначав наступне: «Слово «Мазепа» вважається серед південноросів найтяжчою лайкою. Словом, у народній самосвідомості мазепинство не може знайти для себе рішуче ніякого ґрунту. Про українську аристократію і говорити немає чого: вона у

масі міцно стоїть на ґрунті політичної, національної та культурної єдності всього російського народу» [22]. Як ми бачимо, оцінка І. Мазепи тісно пов'язана з аргументацією обмеженості бази соціальної підтримки «мазепинського» руху. Співробітники газети наголошували на шкідливості «українофільства», закликали громадськість до активної ідейної боротьби проти будь-яких його проявів [1; 30].

Монархісти правильно оцінювали причину підйому національної самосвідомості української інтелігенції в роки першої російської революції. «Уряд... своїми заборонними заходами щодо малоросійської мови, літератури, театру і спричинив сепаратистський рух» [11, с.11-12]. Бурхливий розвиток української періодики, культури після царського маніфесту 1905 р. засвідчили реакцію на заборонні заходи самодержавства у другій половині ХІХ ст. – Валуєвський циркуляр та Емський акт.

Особливим було ставлення видання до питання про статус та функціонування української мови. Офіційна російська лінгвістична наука заперечувала самий факт існування самостійної української мови. Наприклад, Тадей Булгарін вважав українську мову лише наріччям російської [3, с.272-273]. Відомий російський мовознавець О. Соболевський вбачав відмінність великоруського та малоруського «говорів», утім вважав їх суто діалектичними [25, с.2]. Російський лінгвіст І. Сікорський взагалі стверджував, що «російська і українська мови це не дві мови, а одна». Причому аргументація ґрунтувалася на тезі: «дві паралельні мови, різні за фонетикою, але тотожні за духом»[24, с.2]. Слід зауважити, що ця оцінка стосувалася мови Південно-Західного краю Російської імперії. Мова Королівства Галичини та Лодомерії Австро-Угорщини в адаптації М. Грушевського трактувалася як «українська». Ці постулати офіційної філологічної науки знаходили своє всебічне відображення на шпальтах «Киевлянина». «Малороси, великороси, білоруси, як один народ, як єдинокровні брати говорять однією мовою, лише із неістотною різницею в наріччях; як великорос і білорус легко розуміють малороса, так же і малорос легко розуміє

великороса і білоруса, «українця» ж (який розмовляє грушевським волашкоком) малорос не розуміє так же, як великорос і білорос» [6], – зазначав О. Волинець.

Особливу увагу «Киевлянина» привернули спроби української інтелігенції впровадити українську мову в університетах Південного Заходу Росії. Монархісти розуміли, що створення україномовних кафедр у Харківському, Одеському та Київському університетах завдасть серйозного удару по «стовпах самодержавства». «Киевлянин» справедливо вважав, що «основна мета сучасного українського руху... – здобуття «автономії» для України, а першим кроком для цього визнається згідно з умовами моменту заснування «українських кафедр» у трьох південних університетах» [18].

Вимоги українізації освіти не обмежувалися лише створенням кафедр. Формою загального проведення навчання українською мовою, на думку української інтелігенції, повинні стати і народні університети, які «можуть покласти початок у велику справу національної освіти,... а ввівши у програму спеціальні курси з українознавства,... вони багато допоможуть, щоб пробудити інтерес до окремих галузей українознавства, і таким чином будуть допомагати розвитку національної науки» [9].

Також редакція «Киевлянина» виступала проти прагнення української інтелігенції мати літературу на рідній мові, аргументуючи це «бідністю» малоросійської мови для вираження високих почуттів. «... Навіщо ж виробляти наново якусь місцеву літературну мову, якщо вже давно є загальнодержавна книжна мова?» [29], – запитував Т. Флоринський у 1907 р.

Зрештою, в оцінці цього вузькоспеціалізованого питання безсумнівна присутність й політичного аспекту. Аналізуючи теоретичні основи українофільства, О. Стороженко в доповіді «Сенс та значення українофільства» на засіданні Київського клубу російських націоналістів виокремив постулати про особливості російського й українського народів – наявність мови, характеру, які виражені в державному устрої. «Російський народ створив самодержавний лад, усунувши себе від державного управління, а

українці у своїй основі – демократи». І цікавий висновок: «З цієї теорії випливало, що не так важна мова, як усвідомлення того, що український народ задовольняє останні погляди Заходу на державний устрій» [23, с.139].

Теоретики монархізму в цей період приділяли велику увагу українському суспільно-політичному руху, вивчали причини його виникнення та його соціальну базу в Україні. Так, Г. Євреїнов стверджує, що головною причиною відродження української національної свідомості стало те, що царський уряд допустився суттєвих помилок щодо впровадження національної політики. Проводилася «штучна русифікація невмілими, грубими, образливими для національного або релігійного почуття засобами» [11, с.11]. Не дивно, що вже до 1911 р. національна ідея розрослася та досягла такого напруження, що почала загрожувати цілісності самої держави. Підтвердженням цього є телеграма загальних зборів Клубу російських націоналістів у Міністерство внутрішніх справ, у якій акцентується увага на тому, що «на території всієї Південної Росії ведеться пропаганда ідей українського сепаратизму, численні агітатори всіма способами доводять, що малороси – це абсолютно особливий народ, який повинен мати самостійне існування як культурно-національне, так і політичне» [23, с.139]. Монархісти вважали, що «сепаратизму й мирному завоюванню Росії з боку інших народів ми повинні протиставити сильний національний масовий рух» [2, с.8].

Висновки. Отже, політичні процеси, що сприяли розвитку та поширенню складових української національної ідеї, ґрунтувалися на об'єктивних історичних процесах формування української нації як самостійного носія історичних, культурно-лінгвістичних та етнографічних засад. Спрямованість української національної ідеї базувалася на визнанні самотності історичного шляху розвитку української нації, її права на використання власної мови та демократичних засадах формування політичної системи. Можна стверджувати, що дані складові слугували фундаментом розвитку державного патріотизму у побудові майбутньої української держави.

Український суспільно-політичний рух, підготувавши для своєї діяльності підґрунтя у вищевказаних напрямках, сформував партії та рухи й визначив свою головну політичну мету – створення федеративної держави з подальшим отриманням державної незалежності.

1. *Атака на государственный язык* // Киевлянин. – 1909. – № 343.
2. *Балясный М.* Чего ждать от русского национализма (отклик из литературно-общественного сборника «Лад») / М. Балясный. – Спб.: Летописец, 1911. – 39 с.
3. *Булгарин Ф.* Россия в историческом, статистическом, географическом и литературном отношениях / Фаддей Булгарин. – Спб.: Типография И. Смердина, 1837. – 411 с.
4. *Вольнец А.* Заметки / А. Вольнец // Киевлянин. – 1905. – № 312.
5. *Вольнец А.* Польское освободительное движение / А. Вольнец // Киевлянин. – 1906. – № 123.
6. *Вольнец А.* Русские – инородцы / А. Вольнец // Киевлянин. – 1910. – № 251.
7. *Грінченко Б.* Тяжким шляхом / Б. Грінченко // Рада. – 1906. – № 5.
8. *Деникин А.И.* Очерки русской смуты [Электронный ресурс] / А.И. Деникин. – Т. 1. Крушение армии и государства. – Режим доступа до сайта: <http://www.magister.msk.ru/library/history/xx/denikin/denia001.htm>.
9. *Дорошенко Д.* Українська школа / Д. Дорошенко // Рада. – 1906. – № 27.
10. *Драгоманов М.П.* Вибране / М.П. Драгоманов. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.
11. *Евреинов Г.А.* Национальные вопросы на окраинах России: Схема политической программы / Г.А. Евреинов – Спб.: Гос. типография, 1908. – 130 с.
12. *Кизченко В.И.* Первая российская революция и культурный процесс на Украине / В.И. Кизченко. – К.: Наук.думка, 1984. – 189 с.
13. *Ли-Ка-Мо.* Бесстыдные жесты / Ли-Ка-Мо // Киевлянин. – 1910. – № 241.
14. *Мухин А.Б.* К вопросу о развитии управленческой мысли в России: взгляды Д.И. Пихно / А.Б. Мухин // Вестник СПбГУ. Серия 8. – 2002. – Вып. 2 (№ 16). – С. 147–166.

15. Періодичні видання Києва (1835–1917) : покажчик. Т. 3 / [уклад.: А. Волобуєва, Н. Сидоренко, О. Сидоренко, О. Школьна]. – К.: Темпора, 2011. – 792 с.
16. *Половинчак Ю.М.* Боротьба газети «Киевлянин» з українством наприкінці ХІХ – початку ХХ століття: дис. канд. іст. наук : 07.00.01 / Половинчак Юлія Миколаївна. – К., 2007. – 251 с.
17. *Репников А.В.* Василий Витальевич Шульгин / А.В. Репников, И.Н. Гребенкин // Вопросы истории. – 2010. – № 5. – С. 25–40.
18. *Савенко А.* Українские автономки / А. Савенко // Киевлянин. – 1905. – № 341.
19. *Савенко А.* Заметки. DXXV / А. Савенко // Киевлянин. – 1908. – № 134.
20. *Савенко А.* Заметки. DLXVI / А. Савенко // Киевлянин. – 1908. – № 205.
21. *Савенко А.* Заметки. DCCXLV / А. Савенко // Киевлянин. – 1909. – № 175.
22. *Савенко А.* Заметки. CMLXVIII / А. Савенко // Киевлянин. – 1910. – № 240.
23. Сборник клуба русских националистов. – К.: Типография Кульженко, 1913. – 420 с.
24. *Сикорский И.И.* Русские и украинцы. Главы из этнографического катехизиса / И.И. Сикорский. – К.: Витязь, 1913. – 56 с.
25. *Соболевский А.И.* Лекции по истории русского языка / А.И. Соболевский. – М.: Тип. Московского ун-та, 1907. – 396 с.
26. «Спор о России: В.А. Маклаков – В.В. Шульгин. Переписка 1919-1939 гг. – М.: РОССПЭН, 2012. – 439 с.
27. «Спор о России» в переписке Василия Маклакова и Василия Шульгина // Российская история. – 2013. – № 2. – С. 3–43.
28. *Тихомиров Н.* Заметки / Н. Тихомиров // Киевлянин. – 1907. – № 159.
29. *Т. Ф.* Нужны ли «украинские кафедры»? II / Т. Ф. // Киевлянин – 1907. – № 170.
30. *Т. Ф.* «Украинский» сепаратизм и народная школа / Т. Ф. // Киевлянин. – 1907. – № 200.
31. Центральний державний історичний архів України, м. Київ, Ф. 295. Київський тимчасовий комітет у справах друку. 1906–1917 рр., Оп. 1, Спр. 139. Отчеты о работе Канцелярии киевского отдельного цензора и Комитета за 1906–1908 гг. Черновики, 139 арк.
32. *Шульгин В.В.* Великая правда и великая ложь // Русская мысль. Париж, 1927. – Кн. 1. – С. 77.

33. *Щеголев С.Н.* Украинское движение, как современный этап южнорусского сепаратизма / С.Н. Щеголев. – К.: Тип.Т-ва И.Н. Кушнерев и К°, 1912. – 588 с.
34. *Яременко Н.* Черносотенец из Чигирина: Д.И. Пихно / Николай Яременко [Электронный ресурс]. – Режим доступа до сайта: <http://maloros.org/tradicii/znamenitosti/1662-2012-12-25-06-31-23.html>. Дата звернення 07.02.2014.

Надійшла до редакції 02.09.2014 р.

Рецензент: *В.К. Якунін*, доктор історичних наук, професор, професор кафедри української історії та етнополітики, Дніпропетровський національний університет ім. Олесь Гончара, м. Дніпропетровськ.

Гула Р.В.
«УКРАИНСКИЙ ВОПРОС» В РЕДАКЦИОННОЙ ПОЛИТИКЕ
ГАЗЕТЫ «КИЕВЛЯНИН» в 1905–1912 годах

В статье проанализирована роль газеты «Киевлянин» в пропаганде охранительной идеологии и ее ключевого аспекта – монархизма. Дана характеристика особенностей редакторской деятельности Д. Пихно и В. Шульгина. Раскрыты главные направления издательской политики по национальному вопросу и взаимоотношений с украинским общественно-политическим движением. Рассмотрены основные аспекты критики украинофильского и национально-демократического движения в годы первой русской революции и периода реакции относительно места украинского народа в официальной исторической науке в издании «Киевлянин». Показано отношение монархической прессы к попытке введения украинского языка в систему начальной и высшей школы.

Ключевые слова: общественно-политическое движение в Украине, национальный вопрос, охранительная идеология, «Киевлянин».

GULA R.
«UKRAINIAN QUESTION» IN THE EDITORIAL POLICY OF
THE NEWSPAPER «KYIVLYANYN» IN 1905-1912 YEARS

The role and place of the newspaper «Kyivlyanyyn» in promoting the security ideology and its key aspects—monarchism. The characteristic features of editorial activity of D.I. Pihno and V. Shulgin. The basic directions of publishing policy on the national question and the relationship of Ukrainian social and political movement. The main aspects of criticism Ukrainophile and national democratic movement at the time of the first Russian revolution and reaction period on the role and place of the Ukrainian people in the official historical science in the publication «Kyivlyanyyn». Shows the relationship of the press to the monarchical attempts of Ukrainian in initial contract system and higher education.

Key words: socio-political movement in Ukraine, the national question, the security ideology, «Kyivlyanyyn».